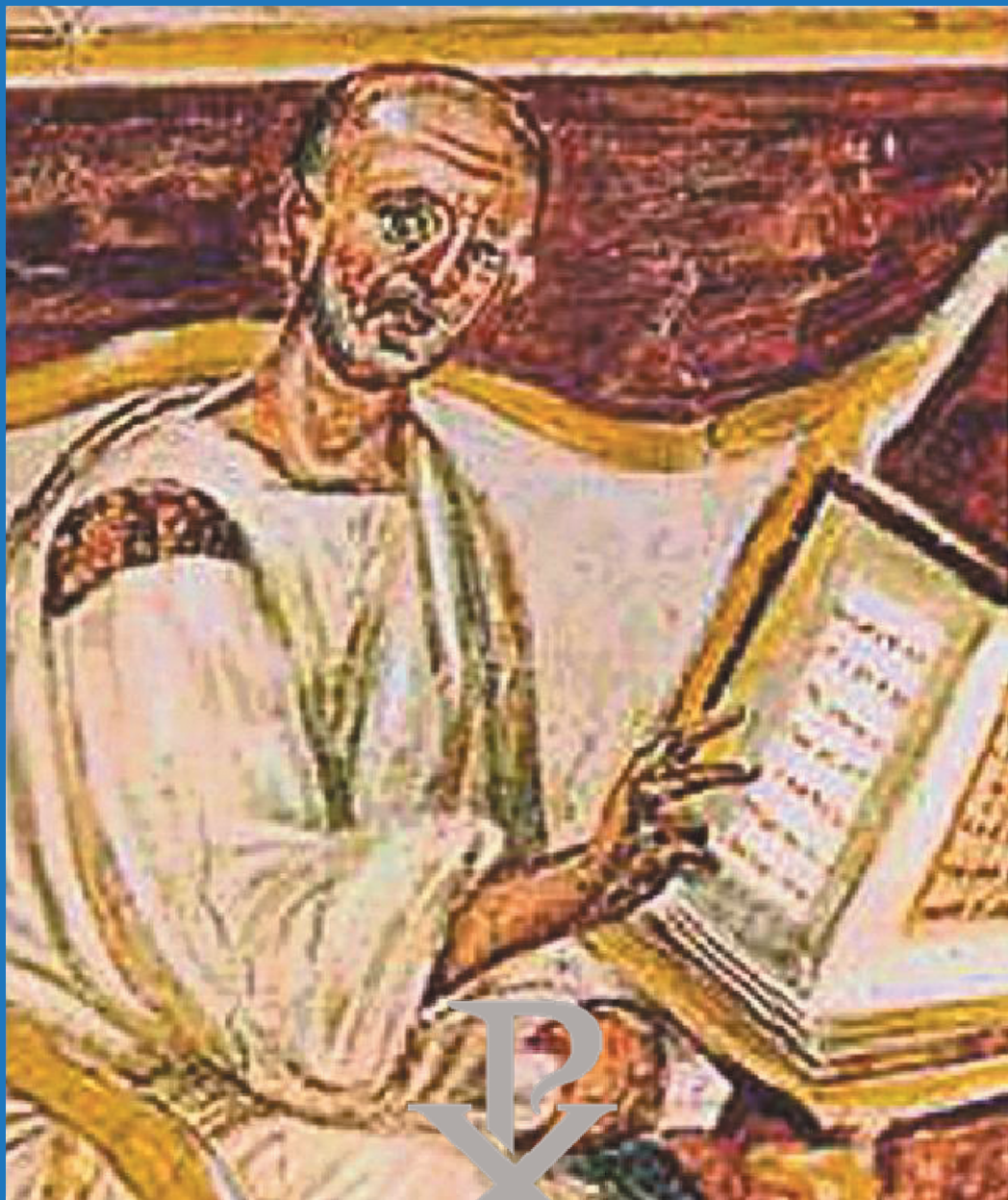

AUGUSTINUS:
KRISTILLINEN OPETUS
DE DOCTRINA CHRISTIANA

KUINKA LUKEA JA OPETTAA RAAMATTUA

Aurelius Augustinus 354–430, kristinuskon aseman huomattavin vakauttaja aikanaan, hänen jälkivaikutuksensa arvioidaan kirkkoisista suurimmaksi.

Varhaisin kuva Augustinuksesta on tämä 500-luvun alusta. Tuolloin löydettiin kirkkoisien tekstejä varustettuina heidän kuvallaan. Kuvan oletetaan tavoittavan näköisyyttä. Kuva on Rooman Lateraanikirkossa.

AUGUSTINUS

KRISTILLINEN OPETUS

DE DOCTRINA CHRISTIANA
KUINKA LUKEA JA OPETTAA RAAMATTUA

**Scripti paene volumina tria prima circiter annis Domini 396 et 397,
volumen autem quartum et loci 3.25.36–3.37.56 in volumine tertio
circiter annis 426 et 427.**

**Latinasta suomentanut, alaviitteillä varustanut ja kustantanut
Valtteri Olli**

Ensimmäinen painos: painatus Kirjapaino Kuki Ky Nivala 2009

Toinen painos

Kustantaja BoD/TM – Books on Demand

Helsinki 2020

Suomennoksen alkutekstit:

Aurelius Augustinus: DE DOCTRINA CHRISTINA

CCL Corpus Christianorum, series Latina, Tornhout,
1962, vol. XXXII;

PL Patrologiae cursus completus, series Latina,
edit. J. P. Migne, Paris 1878–1890, vol. 34.

Ensimmäinen painos: ISBN 978-952-6345-5

Kirjapaino: Kirjapaino Kuki Ky, Nivala 2009.

Toinen painos, Helsinki 2020:

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki Suomi, 2020

**Valmistaja: BoD – Books on Demand GmbH, Norderstedt,
Saksa**

Copyright © Valtteri Olli

Kirjastoluokka: 22 2073

ISBN: 9789528023173

LYHENTEET

CA	Confessio Augustana, Augsburgin Tunnustus
CCL	Corpus Christianorum, series Latina, Tornhout, 1962
Deut.	Deuteronomium, 5. Mooseksen kirja
Ex.	Exodus, 2. Mooseksen kirja
etc.	et cetera jne.
FC	Fathers of the Church, Saint Augustine, Christian Instruction, translated by John J. Gavigan, reprinted 1985
Formula C.	Formula Concordiae, Solida declaration, Yksimielisyyden
Solida d.	ohje, Täydellinen selitys
Gen.	Genesis, 1. Mooseksen kirja. – Muiden kuin viiden Moosaoksen kirjan osalta Raamatun kirjan lyhennys viittaa kirjan suomen kieliseen nimeen, milloin se lyhennetään.
hs.	hakusana, joista indeksi alkaen sivulta 252
KO	Kristinoppi
KR	Kirkkoraamattu, tässä teoksessa käytetty Pyhä Raamattu, VT v. 1933, UT v. 1938
kts.	katso
Lev.	Leviticus, 3. Mooseksen kirja
LXX	Septuaginta
Num.	Numeri, 4. Mooseksen kirja
PNF	The Nicene and <u>Post-Nicene Fathers</u> of the Christian Church on Christian Doctrine in four books, translated by rev. professor J. F. Shaw (editor's preface, New York 10.10.1886).
q.v.	quae vide, "katso tätä", viittaa lähempiin selvityksiin.
s. (ss.)	seuraava, so. mainitusta kohdasta eteenpäin, numeron edellä lähdeviittauksissa tarkoittaa kuitenkin ao. sivua. Konsonantin toisto (esim. ss.) tarkoittaa monikkoa, sivuilla.
Snl.	Sananlaskut, Raamatun
ss.	sivut
vol.	volumen, rulla, eli käsikirjoituskäärö käsittäen siten yhden kirjan tai rullaa pidemmässä esityksessä yhden sen luvun

SAATTEEKSI, KÄÄNTÄJÄN ESIPUHE

Iloitkoon niiden sydän, jotka
etsivät Herraa. Autuaat ne,
jotka ottavat vaarin hänen
todistuksistansa, jotka etsivät
häntä kaikesta sydämestänsä.
Ps. 105:3; 119:2.

Arvoisa lukijani, joka Herramme ja Jumalamme tuntemusta, suosiota ja siunauksia aina halunnet! Näissä tavoitteissasi pyhä Augustinus palvelee meitä tässä teoksessa, joka on yksi hänen huomattavimmistaan. Sen kolmessa ensimmäisessä luvussa hän opettaa sääntöjä Raamatun ymmärtämiseen ja neljännessä luvussa ymmärretyn edelleen välittämistä seurakunnassa ja yksityisissä henkilösuhteissamme.

Jotta saavuttaisimme hänen arvokkaat ajatuksensa, olen tässä käännöksessäni, kuten v. 1989 mainitsin Augustinuksen Herramme Vuorisaarnan käännökseni esipuheessa, ”pyrkinyt kaikinpuoliseen tarkkuuteen, jotta Augustinuksen ajatukset ja sanat välittyisivät lukijalle mahdollisimman täsmällisessä muodossa. Sen ohella on tavoitteenani ollut kieliasu, joka olisi ymmärrettävää ja riittävän joustavaa nykysuomea soveltuakseen kaikille teoksesta kiinnostuneille luettavaksi”.

Luulen, että Augustinuksen syvälliset, viisaat ajatukset, jotka on puettu aikansa ihanteiden mukaisesti usein henkeä salpaavan pitkiin virkkeisiin, ovat haasteellisia käännettäviksi kenelle tahansa. Viittaan laatimani liitteen yksi, tyylikeinot, kohtaan: isokolon (kts. s. 211, kohta 64). Mainittakoon, että näytteeksi jätin siellä täällä purkamatta varsin pitkiä lausejaksoja, kuten nykyaikainen esitystapa vaatisi; samoin olen pyrkinyt mahdollisuuksien mukaan tallettamaan Augustinukselle luontaisia muitakin ilmaisutapoja. Olen tahtonut em. Vuorisaarnan käännökselleni jatkoksi palvella mahdollisia lukijoitani vielä tällä työllä. Vuorisaarnahan on Jumalan Pojan yhteenvedo Raamatusta, jonka yhteenvedon johdannon ns. autuaaksijulistukset muodostavat, kun taas Herran rukous on yhteenvedon kiteytymä. Kristillisessä opetuksessaan (De Doctrina Christiana) Augustinus puolestaan tähtää Raamatun laajaan ja syvälliseen tuntemiseen ja saavutetun, ymmärretyn asian taidokkaaseen eteenpäin viemiseen.

Augustinus itse käytti teoksissaan Raamattua mitä laaja-alaisimmin, akateemikko Peter Brownin biografian mukaan hän lainaa teoksissaan Raamattua 42.816 kertaa.

Hän ei todellakaan valikoinut Raamatusta mielenkiintoisia, vaan sovitti mitään turhentamatta kaiken Pyhän Ilmoituksen kokonaisuuteen. Mitä taas Sanan edelleen välittämiseen tulee, Augustinus oli aikansa puhetaidon professori, joka hallitsi paitsi kuuluisien reettorien, kuten Ciceron, teokset, aikansa kirjallisuuden yleensä. [Hänen oma kirjallinen tuotantonsahan on antiikin ajoilta ylivoimaisesti suurin kaikista kirjailijoista.]

Ymmärtääksemme paremmin hänen opetuksiaan puhetaidosta – jossa suhteessa tämä teos on myös merkittävä – olen lisännyt katsauksen tyylikeinoista, liite 1. Liitteenä 2 on puolestaan Augustinuksen itsensä esittelyä. Indeksit Raamatunkohdista, hakusanoista, henkilöistä ja kirjallisuudesta toivottavasti auttavat käyttämään tätä teosta käsikirjan tapaan. Viimeisenä on teoksen sisällysluettelo.

Omistan tämän teoksen poikieni perheiden lapsille: Lauralle ja Tarulle, Sebastianille, Danielille, Johannekselle ja Valtterille sekä kiitän Herraamme hänen armostaan ja kaikkia työni tukijoita, ketään erikseen mainitsematta.

Nivalassa 5.10.2009

Toisen painoksen johdosta:

Olen ainoastaan korjannut edellisen painoksen jälkeen havaitut painovirheet; teksti on siis edelleen sama.

Mainittakoon, että v. 2014 julkaisin kustantamani: *Valtteri Olli, Kirkkoisä Augustinuksen syntikäsitys Confessiones-teoksessa Pro gradu -tutkielma jälkitarkasteltuna.*

Ja v. 2019 BoD:n kustantamana painatin käännökseni latinasta: *Augustinus: Jumala Valtio XI kirja, De Civitate Dei XI 1-34, Johdatus kristilliseen luomisuskoon ja kristinuskon historiaan.*

Omistan käsillä olevan 2. painokseni myös tyttäreni tyttarelle, 9.12.2018 syntyneelle Iris Eeva Marialle.

Lähempää informaatiota minusta ja teoksistani saa kotisivuiltani:
www.kotinet.com/valtteri.oli.

Nivalassa maaliskuussa 2020
Valtteri Olli

AUGUSTINUS: KRISTILLINEN OPETUS De Doctrina Christiana

Esipuhe

1. On olemassa joitakin sellaisia Raamatun tarkastelemisen sääntöjä, jotka katson voitavan antaa varsin asianmukaisesti Pyhien Kirjoitusten tutkiskelijoille, niin että ne hyödyttävät. Eivät ne hyödytä ainoastaan luettaessa kirjailijoita, jotka ovat avanneet Jumalan sanan salaisuuksia, vaan lukijat itsekin hyödyttävät toisia avaamalla noita salaisuuksia. Nämä säännöt olen ottanut kertoakseni halukkaille ja opettaakseni pystyville, jos vain Herramme ja Jumalamme ei kiellä minulta apuaan, niitä asioita, joita hänellä on tapana johdattaa tätä tehtävää pohtivan mieleen, myös minulle niitä kirjoittaessani. Ennen kuin tähän ryhdyn, minun on nähdäkseni vastattava niille, jotka tulevat näitä asioita vastustamaan – tai tulisivat vastustamaan, jollen heitä etukäteen rauhoittaisi. Jos muutamat vastustavat työtäni vielä näiden ennakkovastauksieni jälkeenkin, he eivät sentään vaikuta muiden mieleen eivätkä kutsu heitä pois hyödyllisestä tutkiskelusta veltttoon tietämättömyyteen.¹ Näin he voisivat heihin vaikuttaa, jolleivät huomaisi olevansa edeltä varustettuja ja valmisteltuja.

2. Eräät näet tulevat moittimaan tätä teostani, koska eivät ole ymmärtäneet niitä asioita, jotka aion opettaa. Eräät taas, vaikka ovat tahtoneet käyttää havaintojaan ja ovat yrittäneet tarkastella noiden sääntöjen mukaan Jumalallisia Kirjoituksia, mutta eivät ole pystyneet avaamaan ja selittämään sitä, mitä haluavat, arvelevat minun tehneen turhaa työtä. Ja koska tämä teos ei tule heitä itseään auttamaan, he ovat sitä mieltä, ettei se voi auttaa ketään. Kolmantena moittijoiden ryhmänä ovat ne, jotka joko tosiasiallisesti tai ainakin omasta mielestään käsittelevät hyvin Jumalallisia Kirjoituksia. Ja koska he katsovat tai luulevat saavuttaneensa taidon selittää Pyhiä Kirjoituksia ilman mitään sellaisia sääntöjä, jotka nyt olen ottanut esitelläkseni, he julistavat, etteivät moiset säännöt ole välttämättömiä kenellekään, vaan pikemminkin Pyhien Kirjojen kätköt ovat kiitoksen arvoisesti avattavissa vain, jos Jumala sen suo lahjanaan.

¹ Lat. **ad imperitiæ pigritiam**, oikeastaan tietämättömyyden vastahakoisuuteen / joutilaisuuteen. Kun ei ole Jumalan sanan tuntemusta ja kokemusta, se johtaa tähän.

3. Vastaan lyhyesti näille kaikille.

Niille, jotka eivät ymmärrä kirjoittamiani asioita, sanon näin: minua ei tule moittia siitä, etteivät he sitä ymmärrä. Samoinhan on, jos he tahtoisivat nähdä äärimmäisen heikosti erottuvan laskevan tai nousevan kuun tai vaikkapa jonkun tähdistön, jota osoittaisin ojennetulla sormellani, mutta heillä ei olisi riittävää terävyyttä itse sormenikaan näkemiseen: ei heidän sen tähden pitäisi vihoitella minulle.

Ne taas, jotka eivät edes tutustuttuaan ja perehdyttyään noihin sääntöihin ole kyenneet sisäistämään Jumalallisten Kirjoitusten salaisuuksia, arvelevat tosin voivansa nähdä sormeni, mutta eivät osoittamiani tähtiä. Sekä nämä jälkimmäiset että nuo edellä mainitut lakatkoot moittimasta minua ja rukoilkoot itselleen jumalallista valoa silmiinsä. Vaikka näet voinikin ohjenta jäseneni jonkin osoittamiseen, en silti voi avata ihmisten silmiä näkemään joko selitykseni tai vielä senkin, mitä tahdon selittää.¹

4. Edelleen jotkut ovat ylimielisiä Jumalan lahjan johdosta ja kerskailevat ymmärtävänsä ja oikein käsittelevänsä Pyhiä Kirjoituksia ilman sellaisia sääntöjä, jollaiset nyt olen aikonut opettaa. Ja sen vuoksi he arvelevat minun tahtoneen kirjoittaa tarpeettomia. Tällaisten ihmisten kiihkoa on tyydynnättävä huomauttamalla, että niin oikeutetusti kuin he iloitsevatkin Jumalan suuresta lahjasta, ajatelkoot kuitenkin, että ihmisten avulla he ovat oppineet kirjaimetkin. Silti Pyhän Antoniuksen, pyhän ja erinomaisen miehen, egyptiläisen munkin, ei siitä tarvitse heitä pilkata.² Hänenhän mainitaan täysin lukutaidottomana säilyttäneen kuullun perusteella muistissa Pyhät Kirjoitukset ja jopa ymmärtäneensä ne viisaan ajattelun avulla. Pilkata ei tarvitse heitä myöskään tietyn kristityn barbaariorjan, josta hiljattain olen kuullut erittäin kunnioitettavilta ja luotettavilta miehiltä. Kukaan ei opettanut hänelle kirjaintakaan, mutta rukoilemalla kolme päivää, että kirjaimien salat paljastuisivat hänelle, hän saavutti täydellisen lukutaidon, niin että luki hänelle ojennetun kirjan sujuvasti läpi läsnäolijoiden mykistykseksi.

¹ Vertaa tähän, mitä Tunnustus (CA 6. artikla) sanoo kirkon virasta, sanasta ja sakramenteista: ”Sanaa ja sakramenteja välineinä käyttäen lahjoitetaan Pyhä Henki, joka niissä, jotka kuulevat evankeliumin, vaikuttaa uskon **milloin ja missä Jumala hyväksi näkee.**”

² Antonius Pyhä eli n. 250–356; hänen esimerkinsä houkutteli tuhansia alkukirkon munkkilaisuuteen. Athanasius (Suuri) kirjoitti hänestä kirjan. (Vita Antonii), johon Augustinus oli tutustunut.

5. Mutta jos joku arvelee nämä tapahtumat valheiksi, en ryhdy polemiikkiin. Olemmehan taatusti tekemisessä asiassamme sellaisten kristittyjen kanssa, jotka iloitsevat siitä, että ovat oppineet tuntemaan Pyhiä Kirjoituksia ilman inhimillistä opastusta. Ja jos asia niin on, he eivät todellakaan iloitse vähäisen hyvän tähden. Heidän on pakko myöntää, että itse kukin meistä on oppinut kielensä varhaislapsuudesta alkaen kuulemalla kielen käyttämistä, ja samoin joitakin muitakin kieliä kuten kreikkaa tai hepreaa tai mitä tahansa muuta joko vastaavasti kuulemalla tai omaksumalla ne inhimillisen opettajan avulla. Siispä nyt – jos sallitaan – pitäisikö meidän kehottaa kaikkia veljiä, etteivät opeta moisia taitoja lapsilleen, koska Pyhän Hengen tullessa sillä täytetyt apostolit yhdessä tuokiossa puhuivat kaikkien kansojen kielillä,¹ tai pitäisikö sen, jolle tuollainen ei ole onnistunut, arvella, ettei hän olisikaan kristitty, tai epäillä ettei hän olisikaan saanut Pyhää Henkeä? – Päinvastoin, oppikoon hän ilman ylpeyttä sen, mitä ihmisen avulla on opittavissa; ja se, joka opettaa toista, kertokoon ilman ylpeyttä ja kateutta eteenpäin sen, minkä on vastaanottanut. Älkäämme kiusatko Häntä, johon olemme uskoneet, jottemme tuollaisten vihollisen viekkauksien ja hullutuksen pettäminä olisi vastahakoisia menemään myös seurakuntiin kuulemaan ja oppimaan itse evankeliumia. Tai jottemme olisi haluttomia lukemaan kirjaa tai kuulemaan ihmistä, joka lukee sitä ja saarnaa. Ja jottemme odottaisi *tulevamme temmatuiksi kolmanteen taivaaseen – joko ruumiissa tai poissa ruumiista*, kuten apostoli sanoo, ja *siellä kuulevamme sanomattomia sanoja, joita ihmisen ei ole lupa puhua*.² Tai jottemme odottaisi siellä näkevämme Herramme Jeesuksen Kristuksen ja kuulevamme mieluummin häneltä kuin ihmisiltä evankeliumin.

6. Varokaamme tuollaisia erittäin omahyväisiä ja vaarallisia kiusauksia ja ajatelkaamme paljon sekä juuri apostoli Paavalia että sadanpäämies Corneliusta. Vaikka Paavalin heitti maahan jumalallinen ja taivaallinen ääni ja neuvoi häntä, Hän lähetti hänet kuitenkin ihmisen tykö, jotta hän saisi osakseen sakramentit ja hänet liitettäisiin seurakuntaan.³ Vaikka Corneliukselle enkeli ilmoitti hänen rukoustensa tulleen kuulluiksi ja almunsa tulleen huomioon, hänet kuitenkin toimitettiin Pietarin huomaan kastettavaksi, jotta hän saisi hänen kauttansa sakramentit ja lisäksi kuulisi, mitä hänen tulee uskoa, mitä toivoa ja mitä rakastaa.⁴ Totta kai kaikki olisi voinut tapahtua enkelin välityksellä. Mutta inhimillinen tehtävä olisi tullut hylätyksi, jos näyttäisi, ettei Jumala tahdo palvella sanallaan ihmisiä ihmisten kautta. Kuinka näet voisi olla totta, mitä on sanottu: *Sillä pyhä on*

¹ Apt. 2:1 s.

² 2 Kor. 12:2–4.

³ Apt. 9:3 s.

⁴ Apt. 10:1 s.

*Jumalan temppeli: te olette se,*¹ jollei Jumala antaisi vastauksiansa tuosta inhimillisestä temppelistänsä, vaan kuuluttaisi taivaasta ja enkeleiden kautta kaiken, mitä tahtoisii opetettavan ihmisille. Edelleen, itse rakkaudella, joka sitoo ykseyden siteellä ihmiset toisiinsa, ei olisi pääsytieta sielujen valamiseen ja ikään kuin sekoittamalla toisiinsa yhdistämiseen, jolleivat ihmiset oppisi mitään ihmisten kautta.

7. Ja varmastikin sitä eunukkia, joka ei ymmärtänyt profeetta Jesajan kirjan kohtaa sitä lukiessaan, apostoli ei lähettänyt enkelin tykö² eikä hänelle selitetty tai ilmoitettu jumalallisella inspiraatiolla ilman ihmispalvelusta sitä, mitä hän ei käsittänyt. Pikemminkin Jumalan vaikutuksesta hänen luokseen lähetettiin Filippus, joka ymmärsi profeetta Jesajaa. Ja hän istui hänen kanssaan ja avasi hänelle ihmissanoiin ja -kielin sen, mikä tuossa kirjoituksessa oli salattu.³ – Eikö Jumala puhellut Mooseksen kanssa,⁴ ja kuitenkin Mooses – erittäin kaukonäköinen, mutta ei vähääkään ylpeä mies⁵ – otti vastaan neuvon suuren kansan hallitsemiseen ja hoitamiseen apeltaan, nimittäin vierassyntyiseltä ihmiseltä?⁶ Mooses näet tiesi, että kenen tahansa sielusta olisikin tullut esiin oikea neuvo, sitä ei ollut luettava tämän ansioksi, vaan Hänen, joka on Totuus,⁷ muuttumattoman Jumalan.⁸

8. Vihdoin, kuka tahansa kehuukin ymmärtävänsä mitä tahansa Kirjoituksissa olevaa hämärää kohtaa Jumalan armosta, ilman että kenenkään ohjeet ovat häntä opettaneet, hän tosin uskoo siinä hyvin: onhan se tottakin, ettei tuo hänen kykynsä ole kuin hänestä itsestään peräisin, vaan jumalallisesta vaikutuksesta annettua. Näin hän etsii Jumalan kunniaa, ei omaansa. Mutta silloin kun hän lukee kenenkään ihmisen hänelle selittämättä ja lukemansa ymmärtää, miksi hän itse vaivaa toisia selityksillään eikä mieluummin jätä heitä Jumalan huomaan, jotta nämäkin ymmärtäisivät – eivät ihmisten kautta, vaan – Jumalan sisäisesti opettaes-

¹ 1 Kor. 3:17.

² Migne: **neque ad angelum apostolus misit**; CCL: **neque ad apostolum angelus misit**, eikä enkeli lähettänyt häntä apostolin tykö. – FC ja PNF liittyvät Mignen lukutapaan. Onhan apostolikin ihminen kuten diakoni. Siltä kannalta on samantekevää, selittääkö asian eunukille diakoni vai apostoli. Augustinus saattaa käyttää Filippuksesta apostolinimitystä sanan laajassa merkityksessä eli merkityksessä Pyhän Hengen lähettiläs, sanoman kuuluttaja, apostoli. Tai sitten A puhuu hypoteettisesta mahdollisuudesta.

³ Apt. 8:26–39.

⁴ Ex. 33:11.

⁵ Num. 12:3.

⁶ Ex. 18:13 s.

⁷ Joh. 14:6.

⁸ Vrt. Jaak. 1:17 ja 2 Kor. 3:5.

sa?¹ Mutta ilmeisesti hän pelkää joutuvansa kuulemaan Herralta: *Sinä kelvoton palvelija: sinun olisi pitänyt antaa rahani rahanvaihtajille.*² Niin kuin he siis esiintuovat toisille ymmärtämänsä asiat joko puhumalla tai kirjoittamalla, niin heidän todellakaan ei pitäisi syyttää minua, jos tuon ymmärrettäväksi paitsi sitä, mitä he ymmärtävät,³ myös ne periaatteet, jotka he ottavat huomioon. Kukaan ei saisi katsoa mitään ikään kuin omakseen⁴ – paitsi ehkä valehtelemisen. Sillä kaikki totuushan on Häneltä, joka sanoo: *Minä olen totuus.*⁵ *Mitä näet meillä on, jota emme ole saaneet lahjaksi? Mutta jos olemme saaneet, miksi kerskaamme, niin kuin emme olisi saaneet?*⁶

9. Se joka lukee kuulijoille kirjaa, ilmaisee joka tapauksessa heille sen, minkä kirjasta havaitsee. Mutta pelkän lukutaidon opettaja pyrkii siihen, että toisetkin oppivat lukemaan. Silti kumpikin tutustuttaa toisia siihen, mitä itse on saanut toisilta. Aivan niin hänkin, joka selittää kuulijoilleen Raamatusta ymmärtämänsä asiat, toimii ikään kuin lukijana, joka lausuu ääneen tunnistamansa kirjaimet. Mutta se joka antaa sääntöjä siitä, miten pitää ymmärtää, on kirjaimiston tiedottajan kaltainen, ts. hän ikään kuin opettaa, miten on luettava. Niinpä kuten lukutaitoinen ei tarvitse toista lukijaa, jolta kuulisi, mitä löytämässään kirjassa on kirjoitettu, niin henkilö, joka omaksuu ne säännöt, jotka koetan antaa, tavatessaan Raamatusta jotakin vaikeaselkoista pitämällä kiinni eräistä säännöistä kuin kirjaimista ei etsi toista ymmärtäväisempää henkilöä paljastamaan peitossa olevaa. Vaan hän saapuu itse salattuun käsitykseen seuraamalla tiettyjä jälkiä, ilman mitään erehdyksiä; tai hän ei ainakaan joudu nurinkurisen mielipiteen mielettömyyteen.

Sen tähden, vaikka voi itse teoksestakin riittävästi ilmetä, ettei kukaan voi oikeutetusti puhua tätä avuliasta työtäni vastaan, kuitenkin, jos tällaisella esipuheellani minun katsotaan sopivasti vastanneen keille tahansa vastustajille, tällainen aloitus tuli mieleeni sillä tiellä, jolle tahdon tässä kirjassa astua.

¹ Kunpa tämän logiikan oivaltaisivat aikamme lahkolaisetkin, jotka kyllä itse vastustavat kaikin tavoin Tunnustuksen eli Kristinopin opettamista esim. ”pään tietona” ym. verukkein, vaikka itse niin tehdessään ovat opettamassa omaa oppiansa.

² Matt. 25:26–27.

³ Migne kuten myös FC ja PNF noudattavat yllä olevaa lukutapaa (”mitä he ymmärtävät”) Mignen huomauttaessa, että käsikirjoituksista 23 lukee: ”mitä minä ymmärrän” (intelligo; sen mukaisesti CCL: intellego). Joka tapauksessa Augustinus korostaa niiden periaatteiden esiintuomista, jotka ”he ottavat huomioon”.

⁴ Vrt. 2 Kor. 3:5.

⁵ Joh. 14:6.

⁶ Vrt. 1 Kor. 4:7.

ENSIMMÄINEN KIRJA

1.1. On kaksi sellaista perusedellytystä, joihin nojautuu kaikki Raamatun tarkastelu: menetelmä löytää ymmärrettävät asiat ja tapa ilmaista ymmärretyt asiat. Käsitlemme ensin löytämistä, sen jälkeen esittämistä. Se on suuri ja vaikea työ,¹ ja pelkään, että jos sitä on vaikeata kestää, siihen ryhtyminen on liian uskaliaista. Niin se varmasti olisikin, jos arvioisimme sitä vain itseemme katsoen. Mutta nyt kun toivo viedä läpi tämä työ on Hänen varassaan, joka tässä asiassa on minulle jo paljon antanut, ja hallitsen sen ajatuksissani, ei ole pelättävä, että hän luopuisi antamasta muitakin seikkoja, kun olen alkanut käyttää jo suomaansa materiaalia. Jokaista asiaa näet, joka ei vähene antamisesta – kun omistetaan, mutta ei anneta – ei vielä omisteta, niin kuin tulisi. Mutta Hän sanoo: *Sille, jolla on, annetaan [lisää]*.² Niinpä Hän on antava omistaville, ts.: Hän antaa jo saamaansa suopeasti käyttäville täydennyksen ja lisäyksen siihen, minkä on antanut. – Olihan viisi ja seitsemän leipää, ennen kuin niitä alettiin antaa nälkäisille. Niin pian kuin jako alkoi tapahtua, korit ja vakkaset täyttyivät, vaikka niin monta tuhatta ihmistä oli ravittu.³ Niinpä kuten Hän lisäsi leivän, kunhan sitä vain jaettiin, niin tulevat moninkertaistumaan Hänen itsensä tuottamina nekin eväät, jotka Herra jo on suonut tämän työn aloittamiseen. Siten tässä palveluksessamme emme vain ole kärsimättä mitään neuvottomuutta, vaan [vieläpä] iloitsemme ihmeellisestä runsaudesta.

2.2. Kaikki oppi koskee joko asioita tai merkkejä, mutta asiat opitaan merkkien avulla. Mutta nimitän nyt asioiksi varsinaisesti sellaisia, joita ei esitetä jonkin toisen asian merkitsemiseen. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi puu, kivi ja karja jms. Ei kuitenkaan se puu, josta luemme, että Mooses heitti sen kitkerään veteen, jotta vesi olisi vailla karvautta.⁴ Eikä se kivi, jonka Jaakob oli pannut päänsä alle.⁵ Eikä sellainen karjaeläin, jonka Aabraham uhrasi poikansa edestä.⁶ Nämä näet ovat sillä tavalla asioita, että ne ovat

¹ Lat. **Magnum opus et arduum**. CCL mainitsee, että ko. ilmaisu on muistuma Ciceron Orator-teoksesta, 10:33.

² Matt. 13:12.

³ Matt. 14:17–21; 15:34–38.

⁴ Ex. 15:25.

⁵ Gen. 28:11.

⁶ Gen. 22:13.

[samalla] toisten asioiden merkkejäkin. Mutta on olemassa toisia sellaisia merkkejä, joiden kaikki käyttö on merkitsemistä varten niin, kuin sanat ovat. Kukaan ei näet käytä sanoja paitsi jonkin merkitsemiseen. Tästä oivalletaan, mitä nimitän merkeiksi, nimittäin niitä asioita, joita esitetään jonkin merkitsemiseksi. Sen tähden jokainen merkki on myös jokin asia. Se näet, mikä ei ole mikään asia, ei ole kerrassaan mitään. Kuitenkaan jokainen asia ei ole myös merkki. Ja niinpä tässä jaotuksessa asioihin ja merkkeihin, silloin kun puhumme asioista, tulemme puhumaan niistä niin, että vaikkakin asioista joitakin voidaan käyttää merkitsemiseenkin, se ei haittaa tätä jaotusta, jonka mukaan ensin käsittelemme asioita, sen jälkeen merkkejä. Ja pitääkäämme hyvin muistissa se, että asioina on nyt tarkasteltava sitä, mitä ne ovat itsessään, ei sitä, mitä muuta ne oman itsensä ohella voivat merkitä.

3.3. Niinpä on olemassa yhtäältä sellaisia asioita, joista tulee nauttia,¹ toisaalta sellaisia, joita tulee käyttää hyväksi,² ja vielä sellaisia, joita käytetään hyväksi ja joista samalla nautitaan.³ Autuaiksi meidät tekevät ne asiat, joista tulee nauttia. Ne asiat [puolestaan], joita on käytettävä hyväksi pyrkiessämme autuuteen, auttavat meitä siihen ja ikään kuin tukevat meitä, niin että voimme päästä ja riippua noissa [nautittavissa] asioissa, jotka tekevät meidät autuaiksi.⁴ Mutta pyrkimyksemme estyy ja kerran myös ohjautuu vikaan, jos me, jotka nautimme ja käytämme hyväksi – asetettuina näiden kummankin väliin –, tahtoisimme nauttia niistä asioista, joita tulee käyttää hyväksi. Tämän seurauksena alempiarvoisiin asioihin kohdistuvan rakkauden sidottua jalkamme tulemme joko vastahakoisiksi säilytettävälle ja nautittaville asioille tai vieläpä kutsutuiksi [kokonaan] pois kulustamme.⁵

¹ Lat. **frui**. Vrt. Augustinus, Herramme Vuorisaarna, 133/1, 160/1 106/1, XII. Viimeksi mainitussa kohdassa olen esitellyt Augustinuksen tätä perusjaotusta seuraavasti: ”Luonnollisessa tilassaan ihminen nurinkurisesti yrittää ’käyttää hyväkseen’ Jumalaa, ei noudattaakseen hänen tahtoaan, vaan noita em. halujaan ’nauttien’ maailmasta sielulleen epäterveellä tavalla. Tällöin Jumalan luomista hyvyyksistä tulee vastoin Luojan tarkoitusta ikään kuin porton hinta, joilla sielu ostetaan käyttöön, jossa se turmeltuu. Ihmisen tulisi panna Luoja ja luotu oikeaan järjestykseen: ’nauttia’ (**frui**) Jumalasta turvaamalla hänen laupeuteensa Kristuksen lahjassa ja ’käyttää hyväkseen’ (**uti**) luomakuntaa Jumalan käskemällä tavalla, viisaudessa, kohtuullisuudessa ja kestävässä hyvissä asioissa.” Vrt. De Spiritu et Littera, 35:63.

² Lat. **uti**. Kts. Edellä ind. 1.

³ Mehän nautimme Jumalasta juuri niin, että käytämme hyväksemme hänen sanaansa. Vrt. Herramme Vuoris. 133/1. Myös jonkin asian hyväksikäyttämiseen voi liittyä usein nautinto, kuten syömiseen.

⁴ Vastaavasti Luther: laki kuin orja ajaa autuuttavaan armolupaukseen.

⁵ Vrt. Luther, Iso Galatalaiskirjeen selitys 5:5.

4.4. 'Nauttiminen' on kiinniriippumista jossakin asiassa rakkaudesta, sen itsensä tähden. 'Hyväksi käyttäminen' taas on sen, mikä on tullut käyttöösi, suuntaamista rakastamasi asian hallussa pitämiseen, edellyttäen, että tätä, yhtä kaikki, tulee rakastaa.¹ Luvatonta käyttämistä on mieluummin nimitettävä väärinkäytöksi. Niinpä vastaavasti, jos vaeltaisimme muukalaisina vieraalla maalla, vaikkemme kykenisi elämään onnellisesti paitsi isänmaassamme, ja tahtoisimme palata sinne kaivaten päättää surkeutemme, koska olemme onnettomia tuossa ulkomailla oleskelussamme, niin tarvitsisimme joko maa- tai merikulkuneuvoja, joita olisi käytettävä hyväksemme voidaksemme saapua isänmaahamme; siitä puolestaan olisi nautittava. Mutta jos tuon matkan ihanuudet ja itse matkailuvälineiden kyyti viehättäisi meitä niin, että suuntautuneina niihin nauttisimme niistä, joita meidän olisi tullut käyttää hyväksemme, emme tahtoisimme päättää nopeasti matkaamme ja väärään nautintoon kietoutuneina vieraantuisimme isänmaastamme, jonka suloisuus tekisi meidät onnellisiksi. Tällä tavalla Herrasta kaukana vaeltavina² tässä katoavaisessa elämässä – jos tahdomme palata isänmaahamme, jossa voisimme olla onnellisia –,³ ei tule nauttia tätä maailmaa, vaan käyttää sitä hyväksi, niin että havaitaan Jumalan näkymättömät [totuudet] toteuttamiensa faktojen avulla sisäistetysti. Se on: niiden asioiden avulla, jotka ovat aineellisia ja ajallisia, saamme otteen iankaikkisista ja hengellisistä asioista.⁴

5.5. Niinpä ne asiat, joista on nautittava, ovat Isä, Poika ja Pyhä Henki, samalla Kolminaisuus. Hän on yksi, tietty kaikkein korkein ja yhteinen asia kaikille Häntä nauttiville – olkoon Hän nyt, yhtä kaikki, [korkein nautittava] asia, mutta ei kaikkien asioiden syy, tai sitten vaikka sekä [tuo nautittava] asia että [kaikkien asioiden] syy.⁵ Ei näet helposti voida löytää nimeä, joka

¹ Lat. *Uti autem, quod in usum venerit, ad id, quod amas obtinendum referre, si tamen amandum est.*

² Vrt. 2 Kor. 5:6.

³ Vrt. Hebr. 11:14.

⁴ Vrt. esim. Hebr. 10:1–3; Matt. 26:27–28. Väärä eli väärässä järjestyksessä tapahtuva, nurinkurinen nautinto on himoa ja siis Jumalan sanan ymmärtämisen pääeste.

⁵ Lat. *Res igitur, quibus fruendum est, Pater et Filius et Spiritus Sanctus eademque Trinitas, una quaedam summa res communisque omnibus fruuntibus ea, si tamen res et non rerum omnium causa, si tamen et causa.* Sanat ”et non” kieltävät perässä tulevat yksittäiset sanat: ei Jumala ole myös kaikkien asioiden syy (hän ei näet ole synnin alkusyy, kuten Augustinus toisaalla voimakkaasti opettaa; vrt. CA XIX). Jatkossa mainittu myönteinen vaihtoehto on siis A:n muun opetuksen valossa tulkittava:

a) Augustinus jättää toistaiseksi avoimeksi kysymyksen, onko Jumala kaikkien asioiden syy, ja b) Augustinus sulkee syiden joukkoon myös välilliset syyt (Jumala näet rankaisee synnin synnillä, vaikka ei ole rankaisevankaan synnin alkusyy; vrt. Jes. 45:7; Room. 9:21 s.), ja c) ensisijaisesti Jumala on syy sekä hengellisiin lahjoihinsa että aineellisiin lahjoihinsa (niiden Luojana ja uskon antajana).

sopii niin valtaisalle erinomaisuudelle, paitsi että sanotaan mieluummin Kolminaisuudeksi tätä yhtä Jumalaa, josta, jonka kautta ja johon kaikki on.¹

Näin Isä ja Poika ja Pyhä Henki ovat sekä kukin näistä erikseen että kaikki yhdessä yksi Jumala. Ja näistä jokainen erikseen on täysi itsenäinen olevainen ja samalla kaikki yhdessä yksi itsenäinen olevainen.² Isä ei ole Poika eikä Pyhä Henki. Poika ei ole Isä eikä Pyhä Henki. Pyhä Henki ei ole Isä eikä Poika. Vaan Isä on vain Isä. Ja Poika on vain Poika. Ja Pyhä Henki on vain Pyhä Henki. Sama iankaikkisuus on näillä kolmella, sama muuttumattomuus, sama majesteettisuus, sama voima. Isässä on ykseys, Pojassa yhtäläisyys, Pyhässä Hengessä yksimielisyydestä johtuva ykseyden ja yhtäläisyyden harmonia.³ Ja nämä kaikki ovat yksi Isän tähden, kaikki yhtäläisiä Pojan tähden, kaikki yhteen liitettyjä Pyhän Hengen tähden.

6.6. Olemmeko nyt saaneet sanotuksi ja lauletuksi sointuisasti jotakin Jumalan arvoista? Päinvastoin, en tunne tahtoneeni mitään muuta kuin vain sanoa jotakin. Mutta jos olen [vain jotakin] sanonut, ei se ole se, mitä olen tahtonut sanoa. Mistä tiedän tämän, jollen siitä, että Jumala on lausumaton? Sellaiseksi olen Jumalaa [nyt] sanonut, jota en olisi voinut sanoa, jos hän [siis] olisi lausumaton. Ja sen vuoksi Jumalaa ei ole sanottava lausumattomaksikaan, koska silloin kun tämäkin hänestä sanotaan, hänestä sanotaan jotakin. Ja syntyy siis määrittämätön sanojen ristiriita, koska jos on lausumaton sellainen, mitä ei voida ilmaista, hän ei ole lausumaton, koska hänet voidaan sanoa ainakin lausumattomaksi. Tätä sanojen ristiriitaa pitää mieluummin hiljaisuuden avulla varoa [väärin selittämästä] kuin ääneen koettaa saattaa selitetyksi.⁴ Ja kuitenkin Jumala – vaikka mitään hänen ar-

¹ Room. 11:36.

² Lat. **substantia** eli **substanssi**, 1) perusta, alla oleva, 2) itsenäinen, perusolemukseltaan muuttumaton olevainen; vastakohta: **aksidenssi**, substanssin muuttuva ominaisuus.

³ Lat. **In Patre unitas, in Filio aequalitas, in Spiritu Sancto unitatis aequalitatisque concordia**. Oik. Pyhässä Hengessä ykseyden ja yhtäläisyyden ”yksisydämys” (yksimielisyydestä johtuva harmonia). Vrt. Herramme Vuorisaarna, 26/3. – Isässä on ykseys, koska hän on kaiken Isä ja Malli; Pojassa yhtäläisyys, koska hän on samaa olemusta Isän kanssa ollen yhtäläinen tämän kanssa ja häntä kuvaa (Hebr. 1:3); Pyhässä Hengessä on yksisydämys ja harmonia, koska Isällä ja Pojalla on Pyhän Hengen mieli, tahto ja halu.

⁴ Lat. **Quae pugna verborum silentio cavenda potius quam voce pacanda est**. Augustinus ja Luther lähtevät siitä, että Jumalasta pitää puhua vain sikäli, kun ajatus perustuu Ilmoitukseen ja siitä seuraavaan loogiseen johtopäätökseen. Sitä vastoin joudutaan Jumalan suhteen harhaan, jos lähdetään ilman sanaa filosofisista lähtökohdista eli premisseistä. Näin kävi mm. uskonpuhdistuksen aikana, kun kalvinistit kielsivät Kristuksen läsnäolon ehtoollisleivässä lähtien filosofisesta olettamuksesta, ettei äärellinen voi käsittää ääretöntä (*finitum non est capax infiniti*). Vastaavasti nykyään naispappeuden puoltajat eivät lähde Raamatun sanasta (1 Kor. 14:37), vaan filosofisesta tasa-arvosta; ei siis tasa-arvosta Raamatun sanan edessä.

AUGUSTINUS: KRISTILLINEN OPETUS

DE DOCTRINA CHRISTIANA

KUINKA LUKEA JA OPETTAA RAAMATTUA

*Tämä teos on eräs Augustinuksen huomattavimmista. Sen sisältörikkaat, pysyvän arvonsa todistaneet oivallukset ja opetukset kirjan latinan kielestä kääntäjä, rovasti ja TM Valtteri Olli, on nyt tuonut suomenkielisten lukijoiden ulottuville. Hän on suomentanut aikaisemminkin latinasta Augustinuksen selityksen **Herramme Vuorisaarnasta** sekä tutkinut Augustinusta opinnoissaan ja pro gradu -työssään. – Tuon oppinäytteensä, **Kirkkoisä Augustinuksen Syntikäsitys Confessiones -teoksessa**, varustettuna luettelolla Augustinuksen koko tuotannosta ja jälkivaikutuksensa ym. tarkastelulla, V Olli on myös julkaissut; kuten myös **Augustinuksen Jumalan Valtio XI kirjan** suomennoksensa latinasta.*

Kristillisen Opetuksen kolme ensimmäistä lukua valaisevat perustavia lähtökohtia ja neuvoja Pyhän Raamatun ymmärtämiseen. Neljäs kirja opastaa puhetaitoa, ymmärretyn totuuden ilmaisemista, kuten vain antiikin puhetaidon saloihin mitä syvällisimmin perehtynyt opettaja voi tehdä.

Kääntäjä on lisännyt runsaat filologiset ja teologiset kommentit sivujen alaviitteiksi sekä liitteiksi katsauksen *72 tyylikeinoon*, taustatiedoiksi kirjan neljännen luvun johdosta; samoin katsahduksen *Augustinuksen elämään, tuotantoon, vaikutuksiin, jumaluusoppiin ja raamatunkäsitykseen*. Indeksit teoksessa mainituista Raamatun kohdista ja henkilöistä sekä hakusanat ja sisällysluettelo mahdollistavat teoksen hyödyntämisen myös käsikirjana.

”Quid gratius sit, quam praedam domum portare, mikäpä suloisempaa olisi, kuin kantaa saalis kotiin”, antiikin sotilas sanoi voittoisan taistelun jälkeen. – Lukija kantakoon Augustinuksen, suuren uskonsankarin, käsillä olevan työn vastaavalla ilolla, koskapa teos itse kantaa lukijaansa Sanan ikuisiin aarteisiin ja elämän ja esitystavan jatkuvaan kehittämiseen.

ISBN: 9789528023173

9 789528 023173

